

Opinie separată

Poziția membrului reprezentant al Societății civile în Consiliul de Integritate (CI), Vitalie PALEGA,
în legătură cu formarea agendelor de lucru și examinarea chestiunilor aflate pe ordinea de zi ale CI

1. **În fapt**, am votat împotriva Hotărârii CI de aprobare a Agendei și Ordinii de zi a Ședinței CI din 23.01.2024. De un timp deja îndelungat, observ că, agendele ședințelor se încadrează perfect în ceea ce unii membri ai CI susțin că, *atribuția de bază a CI este protecția* Autorității Naționale de Integritate (ANI).
Fără a nega necesitatea de cooperare între cele două structuri cu atribuții ce se întrepătrund, dar, care sunt, totuși distincte, reducerea atribuțiilor la apărarea ANI, este prea mult spus, mai ales că, în consecință, nu ne îndeplinim atribuțiile funcționale. Și care nu apar pe ordinea de zi.
2. Bunăoară, am tot propus în fiecare an, ca planul de activitate al ANI să fie întocmit și prezentat în CI spre examinare în luna decembrie a fiecărui an, astfel încât, **să fie UN PLAN PENTRU VIITOR.**
3. Nu. Așa ceva nu se face în ANI, planul este înaintat cu mari întârzieri, astfel încât s-a ajuns să fie aprobat și prin luna septembrie. Acum, suntem la sfârșit de ianuarie 2024, iar un plan de activitate (respectiv, măsurile bugetate) încă nu a parvenit. Practic, suntem în aceeași situație când se va prezenta un plan și CARE VA FI CUM AR VENI PENTRU ÎNTREGUL a. 2024, dar, cel puțin luna ianuarie a anului 2024 a trecut practic, atunci, planificăm pentru cel mult 11 luni, sau, conform obișnuinței facem plan pentru perioada de dinapoi, deoarece, luna ianuarie face parte din an, care are 365 de zile și nicidecum 335 sau și mai puțin. În februarie sau în martie, ne planificăm ce ne propunem să facem în ianuarie și februarie.
4. Chiar **în data de 22.01.2024**, toți membrii CI au primit **SPRE EXAMINARE ȘI APROBARE** un Proiect al Programului de dezvoltare strategică al Autorității Naționale de Integritate **pentru anii 2023-2028**. Anul 2023 a și trecut, aici însă, ANI înaintează strategii ce se vor aplica exact la fel, cu dată inversă, adică din 2023.
5. Este un fals, declarația din Ședința CI din 23.01.2024, precum că, nu s-a i s-a cerut CI examinarea și aprobarea programului strategic 2023-2028, deoarece, sunt două scrisori primite de la ANI, prin care anume aceasta **se cere în data de 22.01.2024: examinarea și aprobarea programului de dezvoltare strategică a ANI 2023-2028.**

6. S-a încălcat pentru a câta oară tehnica legislativă. S-a prezentat spre aprobare în a. 2024 Proiectul de program pentru 2023-2028, pe care scrie chiar pe foaia de titlu, că este aprobat prin Hotărârea CI, iar însăși actul normativ de aprobare (Proiectul Hotărârii CI) nu este, precum și, lipsește nota informativă la proiect. Care pentru mine prezintă interes și din care aş afla răspuns la întrebarea: cum de s-a ajuns la elaborarea de către un ONG a unui program de dezvoltare strategică pentru o autoritate publică? Cât a costat elaborarea programului 2023-2028? De ce nu a întocmit însăși ANI strategie? Pe care putea să o supună consultărilor publice și toate ONG-urile se puteau expune, dacă acestea ar fi apreciat necesar și considerat de cuviință. În plus, care este sursa de finanțare a strategiei? Acest lucru avea să ni-l spună nota informativă.
7. Menționez că, în conformitate cu dispozițiile **art. 32 alin. (1) al Legii nr. 100/2017, (1) Proiectul actului normativ, însoțit de nota informativă**, *se transmite spre avizare autorităților publice responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect, instituțiilor interesate, precum și reprezentanților societății civile, care întocmesc și prezintă autorului proiectului avizele la proiect.*
8. Normele invocate *supra* sunt încălcate cu nonșalanță. Pe Pagina web oficială a ANI nu este nici un proiect de act normativ aflat la consultare publică, dar ANI a raportat recent că au întocmit acte normative cu zecile, când am întrebat, în ce domeniu? Am fost întrerupt, deoarece, CI apără ANI. Se vede că. La consultări nu sunt puse planurile, ci, rapoartele de activitate, de parcă, careva ar putea cere modificarea cifrei 11 în 120, raportul este raport, iar dacă are act normative de aprobare, atunci acesta însoțit de nota informativă trebuie plasat la consultări.
9. Și apoi am văzut că, scrie în strategie, precum că, se va crea un grup de lucru, care va elabora și aproba programul de dezvoltare strategică, ca obiectiv formulat, pentru implementare în luna februarie 2024, dar s-a recurs ca de obicei, la trimiterea unei scrisori în CI, fără proiectul actului normativ, fără nota informativă la el, fără propuneri de a se crea grupuri de lucru și fără consultarea societății civile, așa cum este aclamat chiar la început de plan de implementare a programului pretins de dezvoltare strategică. Expunerea opiniei separate nu este un strigăt de suflet, ci, o măsură de chemare la aplicarea legii, doar am văzut că, fie și cu greu, ce am propus se mai ajustează, dar ca opinie separată, procesul decurge mai rapid și fără multă vorbă.
10. Este o declarație pur peiorativă plasată neinspirat în cadrul Ședinței CI din 23.01.2024, precum *că nu vor consulta programul la transparență decizională, deoarece este un document intern iar secretariatul va scrie*

documentele (sic!). Sursele financiare de implementare interesează și pașii concreți. Secretariatul ANI nu are atribuții și nu este autor al actului normativ pentru ca să întocmească nota informativă. **Reproduc un pasaj din așa zisa strategie, unde este planificată consultarea cu societatea civilă**, pe care eu o reprezint în CI, dar pe care ANI nu a consultat-o și, se vede din declarații, că nu o va face, chiar de s-a planificat acest lucru, doar acestea s-au enunțat în contradictoriu, în ședința CI din 23.01.2024:

VIII. Planul de acțiune:
PILONUL I: Dezvoltare instituțională

Obiectiv general 1: Îmbunătățirea calității managementului strategic/ operațional la nivelul instituției

Obiective specifice	Activități	Indicatori de progres	Su ve
1.1. Îmbunătățirea procesului de planificare strategică	1.1.1. Elaborarea și aprobarea Programului de dezvoltare instituțională	Grup de lucru la nivelul ANI înființat; <u>Nr. de propuneri venite din partea societății civile;</u> Nr. întâlniri ANI - Grup de lucru CI; <u>Program</u> de dezvoltare strategică <u>aprobată</u> de CI;	Program PV ședin Raport d ANI; Raport d impleme

11.Mă și întreb, Colegii din ANI au citit programul acesta? Dacă tot fac asemenea declarații. Așadar, ”să-i apărăm”. Trec cu vederea faptul că, numerotarea paginilor din CURPINS nu coincide cu numerotarea din text, deoarece, chiar foaia de titlu are litere suprapuse și este din 2023, înaintat spre examinare și aprobare în a. 2024. Cu toate acestea, în program este în clar prevăzută implicarea societății civile.

12.În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) al Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, *(1) Autoritățile publice sînt obligate, după caz, să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate la procesul decizional, inclusiv prin: a) diseminarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate prin plasarea acestora pe pagina web oficială a autorității publice, prin afișarea lor la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzarea lor în mass-media centrală sau locală, după caz; b) informarea, în modul stabilit, asupra organizării procesului decizional; c) instituționalizarea mecanismelor de cooperare și de parteneriat cu societatea; d) recepționarea și examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu*

legea, ale altor părți interesate în scopul utilizării lor la elaborarea proiectelor de decizii; e) consultarea opiniei tuturor părților interesate de examinarea proiectelor de decizii, conform prezentei legi.

13. Subliniez că, Nota informativă este indispensabilă, mai ales că, doi ani în urmă s-a susținut mare și tare în CI că, *nu trebuie nici-o strategie*, apoi, *că va fi un președinte nou, care va avea strategia și planul lui de management* (își mai amintește cineva de așa ceva?).
14. Potrivit art. 12 alin. (7) al Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, **(7) Consiliul are următoarele atribuții: d) aprobă strategia și planul de activitate al Autorității, care include și obiectivele de performanță.**
15. Numai eu am intervenit cu cerința de a fi elaborată o strategie. Vroiam să cunosc ce-și propun Colegii din ANI, anume ei, nu ong-uri, cu aceea ca să fiu exclus din listă (există o Hotărâre a CI unde și eu sunt responsabil să urmăresc cum se întocmește strategia ANI), cu aceea ca să se ajungă în final, ca să se facă un program de dezvoltare instituțională de către un ONG, care apoi să fie înaintat în CI, care să-l promoveze, susțină prin membrii săi, și, mai și aprobe. Dar, în toată ecuația aceasta, ANI, unde-i? CI se poate expune, dar nu poate să apară ca raportor. Autorul proiectului de act normativ și-l raportează și susține în fața CI. Personal voiam să cunosc neapărat ANI ce vrea să facă în lupta cu corupția, dar nu ce-i scrie un ONG. Pentru mine înseamnă clar, ANI nu a avut și nu are interes în strategie, mai ales că, înaintează una în 2024 dar care s-a și aplicat cum ar veni în 2023.
16. La fel, CI nu are interes în strategie, precum au și declarat unii membri cu 2 ani în urmă, că nu-i necesară o strategie, de aceea au și inclus în agendă, împotriva căreia eu am votat în data de 23.01.2024, strategia la "diverse", cu raportor, care a raportat precum că, urmează să fie desemnat un alt raportor din partea CI. De parcă și unul și altul sunt autori ai actului normativ înaintat spre aprobare.
17. Abaterea are consecințe, deoarece, într-un caz similar, de peste 4 ani exact la fel, se poartă un alt pretins proiect, cel al Regulamentului pentru concursul numirii în funcție a inspectorilor de integritate. Care este un regulament ca și cum pentru selecția unor inspectori *începători*, care, dacă vor arăta performanțe, vor fi promovați, și apoi, vor fi angajați încă câțiva inspector începători.
18. Consecințele sunt foarte grave, deoarece, nu numai că, arată și scoate în iveală performanțele incerte ale ANI, cu un număr de 26 inspectori în

continuă scădere, și cu peste 50 de funcții ce nu au nimic cu controlul. Iar statele de personal așa și nu au fost înaintate în CI, precum nici regulamentul cea de selecție a inspectorilor nu a fost ajustat cerințelor legislației în vigoare. S-a ajuns ca într-o țară de șomeri ANI să nu aibă statele pline, la inspectorii, chiar de ei sunt cei care se cuvine să facă treabă la ANI. Noi ceilalți suntem ca și strategia, la diverse, la și alte treburi nesemnificative, cum ar veni. Dar să pui strategia la și alte măsuri, este un indicator clar, nu ne trebuie viziune strategică, atunci, ar fi mai rezonabil să nu ne mai prefacem și să o lăsăm așa cum este, fără strategie, fără plan, fără obiective. Important să primim bani din buget. Pe care să-i cheltuim.

19. Potrivit art. 34 alin. (5) lit. a), lit. b) și lit. c) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, (5) ***Expertiza financiară este efectuată de către Ministerul Finanțelor, este obligatorie pentru proiectele care au impact asupra bugetului public și are menirea de: a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul financiar; b) a evalua cheltuielile pentru realizarea noilor reglementări; c) a semnală deficiențele cu caracter financiar și a prognoza consecințele în domeniul financiar.***

20. Scrie peste tot în planul de implementare a programului strategic din 2023 până în 2028, că sursele de implementare sunt din buget propriu și extern. Care anume? Urma să aflăm din nota informativă, dar, care nu este și nici nu există interes pentru a fi întocmită. Ministerul Finanțelor nici nu a fost planificat ca să fie implicat, iar în strategie se face anume trimitere la sursele bugetare ale ANI și exterioare, dar fără precizări, respectiv, numai întrebări și nici-un răspuns.

21. Este de menționat că, potrivit art. 8 alin. (2) și art. 12 alin. (7) lit. d¹) ale Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, (2) ***Structura și efectivul-limită ale Autorității sunt stabilite printr-o hotărâre a Parlamentului, la propunerea Consiliului de Integritate. ART. 12 alin. (7) Consiliul are următoarele atribuții: d¹) în baza propunerii președintelui Autorității, aprobă structura organizatorică și regulamentul intern al Autorității.***

22. De doi ani s-a cerut așa ceva din partea mea, dar, nimic nu s-a făcut, iar structura și efectivul limită al ANI, pentru eficientizare se impune de întocmit și de înaintat Parlamentului, chiar numai pentru simplul fapt că acest lucru este statuat în lege. Agendele noastre de lucru tot nu au asemea priorități.

23. De doi ani am cerut raportul de audit, nu mi-a fost prezentat și nu a fost plasat pe site-ul ANI, în contradictoriu cu dispozițiile legii.

24. Astfel, conform art. 14 alin. (1) lit. o) al Legii nr. 132/2016, (1) *Președintele Autorității exercită următoarele atribuții: o) prezintă Consiliului raportul anual de audit, în termen de maximum 5 zile de la primire, și asigură publicarea acestuia pe pagina web oficială a Autorității.*
25. Am invocat și alte acte normative, când am solicitat acces la raportul de audit al ANI. Astfel, potrivit art. 17 al Legii nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern, (1) *Scopul auditului intern este acordarea consultanței și furnizarea asigurării obiective privind eficacitatea sistemului de control intern managerial, oferind recomandări pentru perfecționarea acestuia și contribuind la îmbunătățirea activității entității publice. (2) Obiectul auditului intern cuprinde toate sistemele, activitățile și procesele entității publice. (3) Auditul intern asigură evaluarea cel puțin o dată la trei ani a proceselor cu risc sporit din următoarele domenii: a) financiar-contabil; b) achiziții publice; c) administrare a activelor; d) tehnologii informaționale.*
26. **Articolul 28 și art. 28¹** ale Legii nr. 229/2010 statuează că, *Entitatea publică prezintă rapoarte cu privire la activitatea de audit intern în modul și forma stabilite de către Ministerul Finanțelor. Articolul 28¹. Interacțiunea auditului intern cu auditul public extern, În scopul informării adecvate și evitării suprapunerilor activităților, subdiviziunile de audit intern colaborează cu Curtea de Conturi și remit acesteia: a) copia Planului anual al activității de audit intern; b) copia Raportului anual al activității de audit intern.*
27. Nu cunosc dacă sunt îndeplinite aceste obligații, deoarece la solicitarea raportului de audit am primit numai Raportul Curții de Conturi pentru a. 2020, pe care însă nu l-am cerut.
28. Toate acestea au făcut ca presa să ne evite, CI nu este interesant. În ordinea de zi nu este nimic din atribuțiile statuate prin acte normative de rangul legilor organice. Iar Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) nici nu desemnează un membru în CI, deoarece, ANI supune membrii CALM unor controale, fără a controla în aceeași măsură și autoritățile publice centrale. Ceea ce aduce la concluzia, că nici nu este necesar un program de dezvoltare instituțională, ci, cel mai rezultativ și eficient, inclusiv financiar, se prezintă dizolvarea și lichidarea ANI, cu trecerea atribuțiilor la Serviciul Fiscal de Stat. Care și așa primește anual declarații de venit și le prelucrează foarte eficient, fără mari lecții și strategii, precum o face ANI, care are ca și cum un document "foare bun", ce privește doar, "îmbunătățiri" cum să-și completeze și instruiască

cadrele, începând cu dată inversă, din 2024 pentru 2023. **P.S.** Voiam să mă verific la niște date pe siteul ANI, dar am și dat de încă un plan de îmbunătățire strategică și care este exact ca și acesta înaintat în 2024 spre aprobare, numai cu specificarea că, cel din 2023-2025 nu a fost înaintat în CI. Cooperare se numește, probabil, la nivel de ANI și CI, sau apărare?

<https://www.ani.md/sites/default/files/PLAN%20CAF%20ANI%202023-2025.pdf>

Chișinău, 25.01.2024

Vitalie PALEGA,
reprezentant al Societății civile în CI